

АНАЛІЗ КРИЗИ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ І СВІТОВИЙ ДОСВІД З ЇЇ ВИРІШЕННЯ

Чернов А. О., студент II курсу, ФММ

Національний технічний університет України „Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”
timblackov@gmail.com

У провідних державах світу важливе місце в економіці відіграє страховий ринок особистого страхування, адже дуже часто таке страхування є обов'язковим, що є важливим елементом соціального захисту. За правильної інформаційної політики держави на дані послуги є великий попит і, відповідно, пропозиція. Страхові компанії (СК) мають значні доходи, а держава отримує чимало податків від діяльності цих компаній.

Оцінкою страхового ринку в Україні займається Національна комісія, яка проводить регулювання в сфері фінансових послуг (далі — Нацкомфінпослуг). Вона надає щоквартальну статистику на основі звітів страхових компаній, починаючи з 2002 року.

В Україні цей ринок, разом із СК "Life", який безпосередньо займається особистим страхуванням, наразі розвивається повільно, про що свідчить багато факторів. В першу чергу, це кількість страхових компаній. Цей показник важливий, адже він показує чи відкриваються нові компанії з року в рік і, відповідно, чи є бажання в потенційних підприємців заходити в цю сферу (рис. 1).

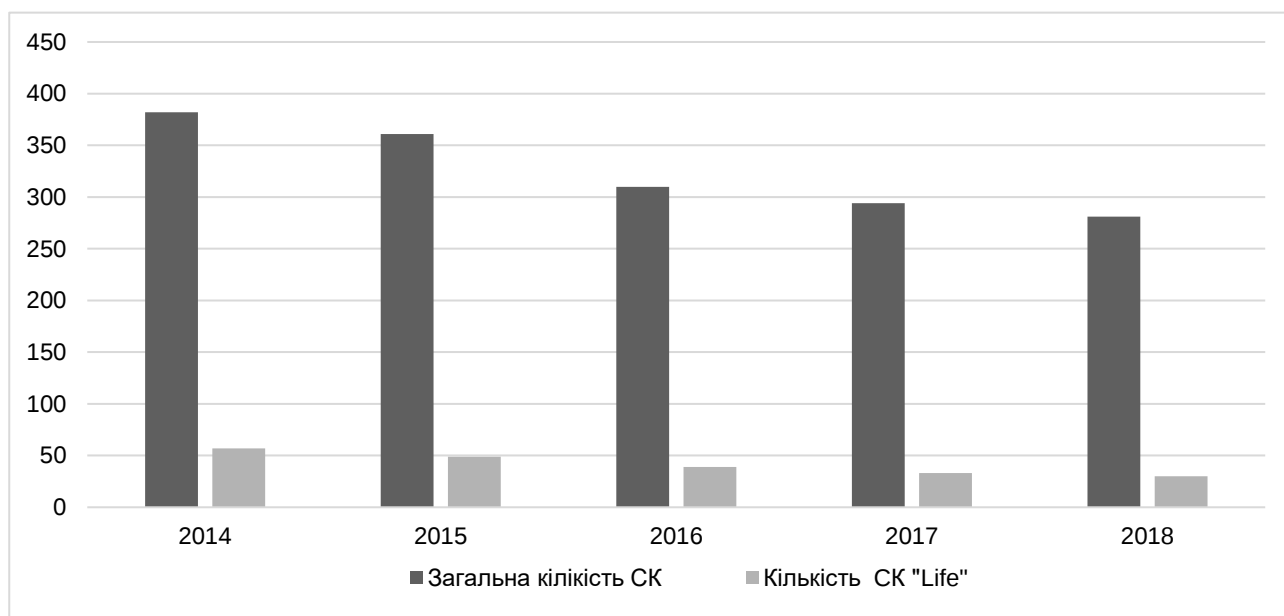

Рис. 1. Загальна кількість СК і кількість СК "Life" у 2014–2018 роках

*) Складено за [1]

Дані взяті за період 2014-2018 років, тому що це післякризовий час відносної економічної та політичної стабільності. Нацкомфінпослуг станом на 17.02.2020 надав звітність стосовно діяльності страхових компаній України лише за 9 місяців 2019 року.

Графік вказує на спадну тенденцію як щодо загальної кількості страхових компаній, так і СК "Life". Кожного року відбувалось їх зменшення, а отже все менша кількість людей зацікавлена працювати у цій сфері. Це, у свою чергу, означає, що дана сфера є або неприбуткова або безперспективна для ведення бізнесу.

До речі, станом на 30.09.2019 рік, кількість страхових компаній "Life" становила 23, тобто їх стало ще менше. Це лише підтверджує спадну тенденцію останніх років. Як варіант, зменшення кількості страхових компаній може означати, що ринок або перенасичений ними, або монополізований. Це питання буде досліджено трохи пізніше.

Наступний фактор, про який варто згадати це чисті страхові премії (разом із валовими страховими преміями). Вони розраховуються, як валові страхові премії за вирахування частки страхових премій, яка сплачується перестраховикам (табл. 1).

Таблиця 1

Валові і чисті страхові премії за особистим страхуванням протягом 2014–2018 років

Рік	Страхові премії, млн грн			Приріст чистих страхових премій
	Валові	Чисті	Загальні (чисті)	
2014	5 388,80	4 927,40	18 592,8	-3%
2015	5 411,50	5 226,30	22 354,9	+6%
2016	6968,3	6 723,30	26 463,8	+28,6%
2017	8 399,60	7 818,60	28 494,4	+16,3%
2018	10 984,80	10 050,80	34 424,3	+28,5%

*) Складено за [1]

Таблиця 1 свідчить про те, що з отриманих чистих страхових премій, лише близько 1/3 з них вітчизняні страхові компанії виплачують у вигляді відшкодування. Істотного підвищення не спостерігається, було збільшення у 2015 році до 37, 9% з 32,4% у 2014, але частка страхових виплат знову опустилась і в 2018 році вона дорівнювала 33,1%.

В порівнянні з розвиненими країнами світу і їх страховими ринками, в Україні цей показник залишається на досить низькому рівні.

Аналіз страхового ринку був би неповноцінний без аналізу конкуренції даного ринку. Зробити це можна завдяки "індексу ринкової концентрації Герфіндаля — Гіршмана (ННІ), який показує, яку частку на певному ринку займають дрібні підприємства. Розраховується ННІ як сума квадратів ринкової долі в структурі ринку, що припадає на кожне підприємство» [2, с. 198].

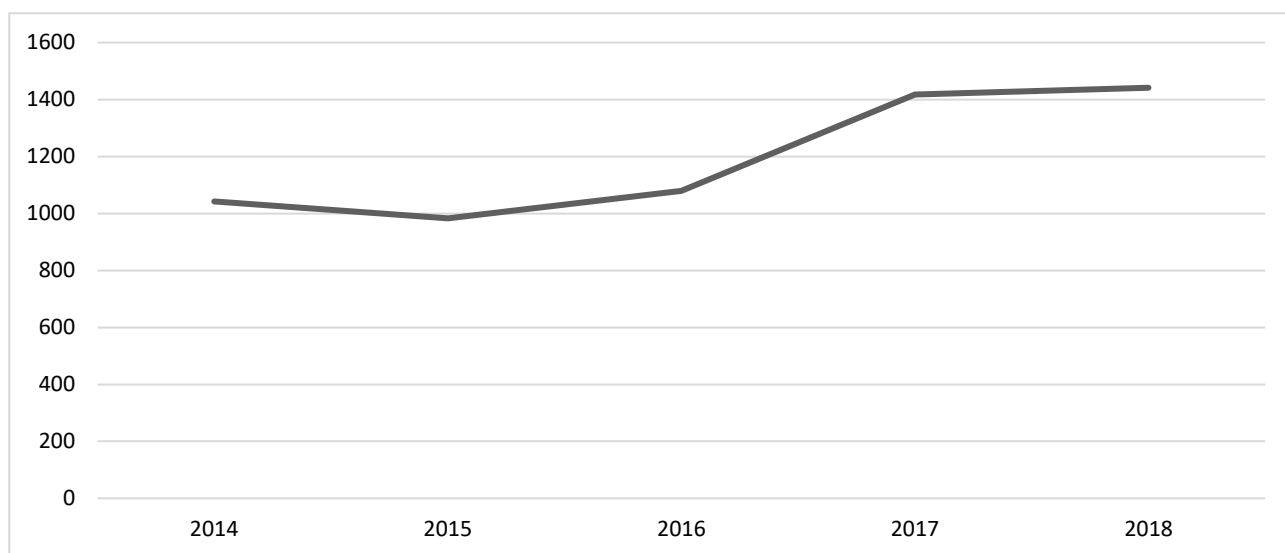

Рис. 1. Зміна індексу Герфіндаля-Гіршмана по ринку страхування життя протягом 2014–2018 років

*) Складено за [1]

Якщо індекс знаходиться на рівні 100-200, то це означає, що в даному ринку значний рівень конкуренції, якщо на рівні 1000, то це свідчить про помірну монополізацію. Згідно з нормами даного показника, ринок страхування життя в Україні наразі досить монополізований, що є дуже важливою проблемою розвитку страхового ринку в Україні, адже це означає, що можуть встановлюватись монопольні ціни; можливість новим підприємцям увійти в дану галузь майже відсутня.

До речі, цей показник частково пояснює, чому кількість страхових компаній в Україні невинно зменшується з 2014 року.

Відповідно до даних, наданих вище, можна зробити висновок, що вітчизняне страхування зараз не в найкращому стані. Враховуючи глобалізаційні процеси в страхуванні, які сильно впливають на більшість суб'єктів страхового ринку, варто враховувати сучасні напрямки розвитку даного ринку, його певні специфічні особливості. Це має допомогти зробити якщо не прорив, то хоча б розпочати.

Ці тенденції можна сформулювати наступним чином:

1. Наразі світ намагається переходити до ведення справ в електронному вигляді. Це пришвидшує сам процес складання угод страхування, а також налагодити нові ринки збуту.

2. Створення нових полісів страхування з врахуванням специфічних потреб суспільства. Наприклад, в Україні, в умовах ведення військових дій на сході загроза життю не є рідкістю. Можна створити такі страхові послуги, які б відшкодовували шкоду, задану здоров'ю, спричинену військовими діями.
3. Зміна попиту на масові страхові послуги, зокрема підвищення інтересу населення до накопичувальних продуктів страхування життя, активізація участі страховиків у пенсійному страхуванні [3].
4. Ведення державою правильної інформаційної політики, що має на меті донести до громадян необхідність та важливість особистого страхування себе і своїх близьких.
5. Стандартизація діяльності страхових компаній на основі принципів Міжнародної асоціації органів нагляду за страховою діяльністю (International Association of Insurance Supervisors), рекомендаційних вимог Solvency II та положень Міжнародних стандартів фінансової звітності (International Financial Reporting Standards) [3].
6. Використання іноземних провідних компаній як перестраховиків, що допоможе підвищити довіру до вітчизняних компаній.

Список використаних джерел:

1. Структура чистих страхових премій за 2014-2018 рік // Нацкомфінпослуг. 2015-2019 р. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stand-i-rozvytok-strakhovoho-rynku-Ukrainy.html>
2. О. Ю. Беленкова, Т. Ю. Цифра, Ю. О. Запечна. Оцінювання концентрації ринку первинної нерухомості м. Києва та Київської області: журнал. Київ: National Academy of Management Vul, 2017. С. 196–203.
3. Бунін С. В. Сучасний стан і тенденції світового ринку страхових послуг: вісник. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. С. 15–19.